

TĖVŲ, AUGINANČIŲ IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS SPECIALIŲŲ UGDYMO SIŲ POREIKIŲ VAIKUS, PEDAGOGINIS ŠVIETIMAS SIEKIANT PARTNERYSTĖS SU MOKYTOJAI

Jūratė Klizaitė, lektorė
Aniuta Varneckienė, lektorė
Aurelija Valaitienė, lektorė
Klaipėdos valstybinė kolegija
DOI: <https://doi.org/10.52320/svv.v0iVI.193>

Anotacija

Straipsnyje teoriškai ir praktiškai pagrindžiamas tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus, pedagoginis švietimas bei jo aktualumas, siekiant partnerystės su mokytojais. Tėvų ir mokytojų bendradarbiavimas, grįstas abipuse partneryste yra reikalingas ir reikšmingas vaikui su specialiaisiais ugdymosi poreikiais, kuris aprėpia suinteresuotus ugdymo dalyvius, galinčius nulemti ugdymo proceso sėkmingumą. Partnerystė – ugdymo dalyviai (tėvai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai ir kt.) yra atviri vieni kitiems, geranoriškai derina savo požiūrius į vaiko ugdymą, tariaisi dėl ugdymo tikslų, turinio, vaiko poreikių tenkinimo būdų. Geras bendravimas ir tarpusavio ryšys yra esminis tikros partnerystės bruožas. Tyrimo rezultatai atskleidžia, jog tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų, požiūriu, poreikis pedagoginiam švietimui siekiant partnerystės yra aktualus, tačiau labai dažnai jis suprantamas kaip tradicinis jų informavimas apie vaiko ugdymą, o ne bendrų veiklų organizavimas, grįstas dialogiškumu ir refleksija. Labai dažnai vyrauja tradicinės tėvų informavimo formos: bendri susirinkimai, individualūs pokalbiai su grupės pedagogu, informacija pateikiama stenduose. Visiems tėvams priimtinausios pedagoginio švietimo formos yra individualūs pokalbiai su švietimo pagalbos specialistais ir jų konsultacijos. Tyrimas atskleidė, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigoje vyksta nuolatinė tėvų komunikacija su pedagogais, tačiau jiems dar labai trūksta nuoseklesnės informacijos apie vaiko pasiekimus, vaiko savijautą, reikalingi praktiniai patarimai. Dažniausiai taikomos pedagoginio švietimo formos – individualūs pokalbiai, konsultacijos, kurios padeda suprasti vaiko raidos, ugdymo sunkumus. Poreikis bendradarbiauti, kuris būtų paremtas partneryste yra didžiulis, tačiau tėvai pageidautų iš pedagogų daugiau iniciatyvos. Tik intensyvus bendradarbiavimas ir partnerystė su tėvais gali užtikrinti kokybišką specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų ugdymą.

Pagrindiniai žodžiai: specialiųjų ugdymosi poreikių vaikai, šeima, pedagoginis tėvų švietimas, partnerystė.

Ivadas

Mokslinė problema. Pastaruoju metu nemažai diskutuojama, jog būtina siekti, kad mokytojai ir tėvai taptų lygiaverčiais ugdymo partneriais, kurie gali nulemti specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų ugdymo proceso sėkmingumą bei leisti siekti geriau įgyvendinti įtraukijį ugdymą švietimo įstaigose. Įtraukusis ugdymas įgauna platesnę ir daugiamatę prasmę, nes jis siejamas su personalizuotu kiekvieno ugdytinio ugdymu, visų besimokančiųjų įsitraukimu į ugdymo procesą, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko poreikius ir galimybes. Ugdymo dalyviai susiduria su nemenkais iššūkiais, kuriuos ne visada pavyksta įveikti ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus. „Vaikas sėkmingai ugdomi, kai namuose, darželyje vadovaujamas tais pačiais principais: vienodai suprantamas netinkamas elgesys, vienodai į jį reaguojama, sprendžiamos konfliktinės situacijos bei kt. Ikimokyklinio ugdymo įstaiga, siekdama partnerystės su šeima, turėtų kurti įvairesnes, tėvų ir vaikų atliepiančias, ugdymo ir socialinių paslaugų formas“ (Gustainienė, Širiakovienė, 2020, p. 6).

Galima teigti, jog daugelio autorių darbuose (Braslauskienės, Jonutytės, 2005; Gelžinytės, Bagdono, 2016; Leliūgienės, Simanavičiūtės, 2010; Trakšelio, 2010; Valantino, Čiuladienės; 2012, Kovienės, 2017, Mahmood, 2013; Nihat, Oguz, 2013; Pretis, 2011 ir kt. darbuose), išskiriama pedagoginio švietimo samprata, kurios tikslas yra sėkminga vaiko socializacija, pagalbos šeimai būtinumas ugdant agresyviuos vaikus, tėvų įtraukimas, siekiant aktyvaus jų dalyvavimo ugdymo veikloje bei siekiant ugdymo tęstinumo namuose. Kita vertus, organizuotas pedagoginis tėvų švietimas dažnai būna trumpalaikis ir nenuoseklus. Atsakingai į vaikų ugdymą žiūrintys tėvai, norėdami konstruktyviai dalyvauti švietimo veikloje, turi patys tam pasiręgti, įgyti reikiamą pedagoginę ir kultūrinę kompetenciją (Kovienė, 2017). Savo tyrimais (Kovienė, 2018; Čiuladienė, Valantinas, 2016) atskleidė pagrindines pedagogų ir tėvų partnerystės problemas: netikslingi, reti tėvų pedagogų susitikimai; prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą; pedagogus; tėvų nesugebėjimas ar nenoras auklėti

savo vaikų; tėvų pedagoginės kultūros stoka; tėvų ir pedagogų reikalavimų vieni kitiems nesuderinimas; grupės tėvų bendruomenės nebuvimas arba pasyvi jos veikla; neįvairinamos bendradarbiavimo su tėvais formos (cit. Gustainienė, Širiakovienė, 2020, p. 8). Tiek teoriniu, tiek empiriniu aspektais, kaip tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus, vyksta pedagoginis švietimas, siekiant partnerystės su mokytojais, ši tema nėra pakankamai išplėtotą. Pastebima tendencija, jog pedagogai, dirbantys su specialiųjų ugdymosi poreikių vaikais, ne visada orientuojasi į jų tėvus, kaip į partnerius, netaiko reikšmingų tai grupei bendradarbiavimo formų, tuo patys susiaurina tėvų dalyvavimą ugdymo procese, bendradarbiavimo galimybes ir jo efektyvumą. Kyla tyrimo problemą suponuojantis klausimas: *kaip vyksta tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus, pedagoginis švietimas siekiant partnerystės su mokytojais?*

Tyrimo objektas – pedagoginis tėvų švietimas siekiant partnerystės su mokytojais.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus, pedagoginį švietimą siekiant partnerystės su mokytojais.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teorinės analizės būdu atskleisti tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus, pedagoginį švietimą siekiant partnerystės su mokytojais.

2. Nustatyti kylančias problemas ir sunkumus įvertinant ikimokyklinio amžiaus specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų tėvų pedagoginį švietimą siekiant partnerystės su mokytojais.

Tyrimo metodai: 1) mokslinės literatūros analizė, 2) apklausa žodžiu, naudojant pusiau struktūrizuotą interviu. Duomenys apdoroti taikant kokybinio turinio analizę.

Tyrimo etapai: 1) mokslinės literatūros analizė. Atrinkti mokslinės literatūros leidiniai, straipsniai, kurie buvo nagrinėjami išskiriant tyrimo objektą, tikslą, probleminį klausimą. Nuosekli literatūros paieška buvo atlikta EBSCOhost duomenų bazėje. Raktiniai žodžiai – pedagoginis tėvų švietimas, ikimokyklinio amžiaus vaikų specialieji ugdymosi poreikiai, partnerystė buvo naudojami atliekant išplėstinę paiešką; 2) interviu klausimų kūrimas; 3) apklausa žodžiu; 4) gautų duomenų analizavimas.

Tyrimo etika. Atliekant tyrimą buvo laikomasi tyrimo etikos principų. Visi tyrimo dalyviai buvo informuoti apie tyrimo tikslą, konfidencialumą. Tyrimo rezultatai nėra reprezentatyvūs, bet padeda pastebėti tam tikras aktualias tendencijas.

1. Tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus, pedagoginio švietimo, siekiant partnerystės su mokytojais, teorinės prielaidos

Plėtojantis tėvų teisėms ir pareigoms atsiranda būtinumas jiems gauti kvalifikuotą pagalbą vaikų ugdymo klausimais. Pastaruoju metu bendrojo ugdymo įstaigas lanko specialiųjų ugdymosi poreikių vaikai, turėdami įvairių raidos sutrikimų, kurie lemia ugdymosi sunkumus. Tai įpareigoja tiek ugdymo įstaigą, tiek tėvus tapti dviem nuolatos sąveikaujančiomis bei viena kitą papildančiomis institucijomis, leidžiančioms sėkmingai įgyvendinti ugdymo tikslus. Labai svarbus tampa šių ugdymo dalyvių glaudus ryšys, kuris gali duoti teigiamų pokyčių specialiųjų ugdymosi poreikių vaiko ugdymui, asmenybės formavimui. Šiandien ugdymo įstaigos labiau turėtų eiti nuo abipusio atvirumo ir keitimosi informacija santykio link dialogu grįstos partnerystės su tėvais, o tėvai taip pat siektų su mokytojais geranoriškai derinti savo požiūrius į vaiko ugdymą, tartųsi dėl vaiko poreikių tenkinimo įvairesnių formų, būdų vaiko gerovės labui.

Šiandien yra siektina, jog mokytojai ir tėvai taptų lygiaverčiais ugdymo partneriais. Tėvai susiduria su naujais socialiniais reiškiniais, dažnai jaučiasi sutrikę, nes ne visada geba, nori prisitaikyti prie sparčiai kintančios aplinkos, nesuvokia, kokią įtaką jie gali daryti vaiko ugdymosi pasiekimams ir pažangai. Tėvų pedagoginis švietimas yra suprantamas ne vien informacijos teikimas, bet ir reikiamų įgūdžių formavimas per ugdymo įstaigos ir tėvų bendradarbiavimą (Kovienė, 2017).

Atlikta mokslinių šaltinių (Gustainienės, Širiakovienės, 2020; Burvytės, 2013; Kovienės, 2017; Martišauskinės, Trakšelio, 2017; Valantino, Čiuladienės, 2013 ir kt) analizė leidžia teigti, jog tėvų švietimas turi būti suprantamas ne kaip jų informavimas. Vyrauja tradicinės tėvų informavimo formos:

bendri susirinkimai, individualūs pokalbiai su grupės pedagogu, informacija pateikiama stenduose. Pedagogai, dirbantys su specialiuųjų ugdymosi poreikių vaikais, elgesio sunkumų turinčiais vaikais, ne visada orientuojasi į tėvus kaip partnerius, kartais siūlo tik nereikšmingas bendradarbiavimo sritis, taip susiaurindami tėvų dalyvavimą, bendradarbiavimo galimybes ir jo efektyvumą. Tėvai ir pedagogai dažniausiai bendrauja pokalbių metu, kai atvedami arba pasiimami vaikai. Trumpalaikis bendravimas ne visada užtikrina pakankamai individualų dėmesį kiekvieno vaiko ugdymo pasiekimų aptarimui (Gustainienė, Širiakovienė, 2020). Galima teigti, jog tėvai tokį reiškinį identifikuoja kaip tradicinį informacijos apie vaikų ugdymą gavimą, nes kartais tai vyksta kaip žinių gausinimas. Pasak Burvytės (2013), „tokios bendradarbiavimo sritys kaip analizė, įsivertinimas ir bendrų veiklų organizavimas, grįstas dialogiškumu ir refleksija, yra mažiausiai įgyvendinamos“ (p. 23). Dialogas yra geriausia susikalbėjimo, sutarimo ir susitarimo bei konfliktų sprendimo forma. Šiandien tėvai jaučia poreikį plėsti savo žinias, susijusias su vaiko ugdymu, suvokia pedagoginio švietimo reikšmę partnerystės su mokytojais kokybės gerinimui. Tėvai norėtų diskusijų, kurių metu galėtų pasidalinti savo patirtimi, jie labiau norėtų dalyvauti vaiko grupės veikloje, labiau užsiėmimų su praktiniais pavyzdžiais, inovacijų, labiau įtraukiančių tėvus ir atliepančių tam tikras tendencijas (nufilmuota vykusį paskaita, įdomi veikla ir kt.) (Kovienė, 2017). Labai svarbu įgalinti įvairialypį bendradarbiavimą, o dialogas labai svarbus numatant bendradarbiavimo galimybes ugdant specialiuųjų ugdymosi poreikių vaikus, pritaikant ugdymo turinį, metodus, kuriant sąveiką tarp šeimos ir mokytojo.

2. Tyrimo metodologija

Tyrimas atliktas 2021 m. sausio – birželio mėn. Norint atskleisti, tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus specialiuųjų ugdymosi poreikių vaikus, pedagoginį švietimą, siekiant partnerystės su mokytojais, pasirinkti mokslinės literatūros analizės bei kokybiniai tyrimo metodai – pusiau struktūrizuotas interviu ir kokybinio turinio analizė. Tyrimo dalyviais pasirinkti 5 tėvai, kurių vaikai yra su specialiaisiais ugdymosi poreikiais. Tiriamieji buvo suskirstyti į grupes pagal amžių: (nuo 31 iki 34 metų); pagal amžiaus skirsnį, tyrime dalyvavo moterys. Gauti rezultatai atskleidė, kad pusė apklausoje dalyvavusių tėvų turi aukštąjį universitetinį ir neuniversitetinį išsilavinimą, du informantai - vidurinį. Šie demografiniai duomenys leidžia teigti, jog informantai galėtų tinkamai vertinti pateiktus klausimus ir į juos atsakyti. Interviu su tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus specialiuųjų ugdymosi poreikių vaikus, gauta medžiaga analizuota indukciniu būdu išskiriant prasminius vienetus, juos formuluojant į subkategorijas, jungiant į kategorijas, kurios iliustruotos informantų citatomis. Kategorijos: **specialiuųjų ugdymosi poreikių vaikų ugdymo problemos ir jų sprendimo būdai, tėvų pedagoginio švietimo formos, aktualiausios temos siekiant partnerystės su mokytojais: Kokie tėvams dažniausiai kyla klausimai, kurie susiję su vaiko ugdymu? Su kuo bei kaip dažniausiai tėvai sprendžia iškilusias vaiko ugdymo problemas? Kodėl? Klausimai apie priimtinausias tėvų pedagoginio švietimo formas, siekiant partnerystės su mokytojais? Kokios tėvams priimtinausias pedagoginio švietimo formos padeda labiau jiems suprasti vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius bei jų galimybę dalyvauti ugdymo procese? Kodėl jie taip mano? Klausimai apie pedagogų siūlomas temas, pagalbą bei lūkesčius iš ugdymo dalyvių: Kokios tėvams dažniausiai siūlomos pedagogų temos specialiuųjų ugdymosi poreikio vaiko ugdymo klausimais ikimokyklinio ugdymo įstaigoje? Kokiomis temomis tėvai norėtų pagilinti savo žinias, susijusias su vaiko ugdymu? Kodėl? Ko tikėjosi tėvai (kokios pagalbos, žinių ir pan.) iš ugdymo įstaigoje dirbančių pedagogų ir kt. bei kokią pagalbą jiems buvo suteikta? Ar patys tėvai rodo iniciatyvą, užmegzdami bendradarbiavimo santykius su ikimokyklinio ugdymo įstaiga, gal norėtų didesnės iniciatyvos iš pedagogų pusės?**

Įrašant interviu naudota garso įrašymo priemonė. Garso įrašas stenografuotas bei taikyta kokybinio turinio analizė.

3. Tyrimo rezultatai

Geras bendravimas ir tarpusavio ryšys yra esminis tikros partnerystės bruožas. Bendravimas padeda žmonėms geriau suprasti vieniems kitus, įsigilinti į kito vidinį pasaulį, skatina išklaudyti kito

nuomonę bei išsakyti savo. Mokytojai, kurie suvokia šeimos svarbą ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus, ir tiki, kad dirbdami su tėvais, gali daug pasiekti, gali sukurti tikrą partnerystę. Tėvų ir mokytojų nuostatos į bendravimą ir bendradarbiavimą skiriasi. Dauguma tėvų mano, jog tik pedagogai turi rodyti iniciatyvą kuriant partneriškus santykius, pedagogai didesnės iniciatyvos tikisi iš tėvų. Ikimokykliniame amžiuje tėvai yra patys svarbiausi ugdymo proceso dalyviai, kur tikra partnerystė yra reikalingiausia.

Šiuo interviu klausimu buvo siekiama išsiaiškinti, kokios dažniausiai tėvams, auginantiems ikimokyklinio amžiaus specialiųjų ugdymosi poreikių vaiką, iškyla *ugdymo problemos ir taikomi jų sprendimo būdai švietimo įstaigoje*, pateikta 1 lentelėje.

1 lentelė. Tėvų nuomonės pasiskirstymas apie iškylančius vaiko ugdymo problemas ir jų sprendimo būdus

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Klausimai, susiję su vaiko ugdymo problemomis ir jų sprendimo būdais	Bendravimo ir elgesio problemos	„Man labai svabios mano vaiko elgesio problemos, kalba, jo mokėjimas pasakyti, o taip pat labai svarbus, socialinis bendravimas su vaikais.“(A) „Kaip sekasi bendrauti, ar reikalinga pedagogų pagalba, kur reikėtų pasitempti.“(D)
	Švietimo pagalbos specialistų siūlomi būdai	„Konsultuojamės su auklėtojomis, logopede, kuri dirba mūsų darželyje.“ (A). „Pirma sprendžiame kartu su grupės auklėtojomis ir spec. pedagoge.“ (C) „Vyksta nuolatinė komunikacija su įstaigos pedagogais. Iš jų sužinome apie vaikui kylančias ugdymo problemas, kurios padeda vaikui išspręsti, tiesiog daugiau padirbame su vaiku namuose, bendraudami. Labi svarbu, ką mums pataria įstaigos specialistas, ar mes, tėvai, galime šiek tiek padėti vaikui namuose, kokias naudoti priemones, žaidimus.....“(D). „Su auklėtojomis ir specialistais ,kurie užsiima su vaiku. Labai mums svarbi specialistų konsultacija, jų pasiūlyti tam tikri patarimai ar ką galime panaudoti namuose, kad vaikui galėtume, mes tėvai, padėti“(E).
	Klausimai, susiję su vaiko pažanga ir pasiekimais	„Kaip vaikui sekėsi tą dieną (kasdien aktualu) ar kažkas sekėsi geriau, pastebėjo darant pažangą, ar kaip tik, blogėja situacija, nevykdo prašymų, neatlieka užduočių.(A), „ Kaip padėti vaikui tobulėti, kokius metodus taikyti. Koks turėtų būti eiliškumas“(B),(E). „Elementarūs: kaip vaikui sekasi atlikti užduotis.i Namuose, didžiausias klausimas, kaip motyvuoti vaiką atlikti įvairias užduotis, kaip ugdyti didesnę savarankiškumą, pareigos jausmą „(D).
	Literatūros šaltinių studijavimas bei kiti būdai	„Skaitau psichologinę literatūrą „lietaus vaikai,, ir taip pat internete.“ „Skaitome pedagoginę, psichologinę literatūrą, straipsnius interneto platybėse, dalyvaujame seminaruose.“(D) „Skaitau papildomą literatūrą, bendrauju su tėvais kurie susiduria su panašiais sunkumais. Taip pat lankome papildomai ergoterapijos, logopedo užsiėmimus, sanatorijas ir t.t. Tiesiog po truputį iš visur susirenku informaciją“(B).

Šaltinis: sudaryta pagal autorių atlikto tyrimo duomenis, 2021 m.

Analizuojant informantų nuomonę paaiškėjo (1 lentelė), jog kai kuriems tėvams, auginantiems specialiųjų ugdymosi poreikių vaiką, jokių klausimų nekyla. „...didesnių, rimtesnių klausimų nekyla, pasitikime įstaiga, jos pedagogais, komunikuojame su jais, tad žinome, kad vaikas gauna visą reikalingą pagalbą“. Tyrimas atskleidė, kad daugumai informantų (A),(B),(D),(E), rūpi, klausimai apie ugdymosi pažangą ir pasiekimus, kaip vaikui sekasi atlikti užduotis, ar pastebėjus darant pažangą.“...“ kaip vaikui sekėsi tą dieną (kasdien aktualu) ar kažkas sekėsi geriau, pastebėjo darant pažangą, ar kaip tik, blogėja situacija, nevykdo prašymų, neatlieka užduočių“, „...„,kaip sekasi vaikui tobulėti“. Tėvams labai svarbi įvairi informacija bendravimo klausimais (C), (D).“...“ kaip sekasi bendrauti, ar reikalinga pedagogų pagalba, kur reikėtų pasitempti.“ Apibendrinant galima teigti, jog tėvai domisi vaiko pažanga ir pasiekimais, bendravimu su bendraamžiais, kas įgalina mokytojus, švietimo pagalbos specialistus savo žiniomis, patirtimi visapusiškai padėti tėvams suprasti vaiko raidą bei jo galimybes ir pastebimus ugdymo sunkumus. Informantų vertinimu, daugiausia jie iškilusias vaiko ugdymo problemas sprendžia su švietimo pagalbos specialistais, bet labai svarbūs yra mokytojo patarimai. Kiti informacijos ieško internetinėse svetainėse, skaito specialią literatūrą, bendrauja su

kitais tėvais, kurie susiduria su panašiais sunkumais, lanko papildomus užsiėmimus, konsultuojasi. Tėvai supranta, jog svarbi yra tiesioginė specialistų pagalba ugdymo procese. Gauti tyrimo duomenys (1 lentelė) rodo, kad tėvai gerai supranta pagalbos svarbą švietimo įstaigoje, nes išskiria tiek mokytojo, tiek švietimo pagalbos specialistų svarbą sprendžiant iškilusius klausimus, kurie susiję su vaiko ugdymu. Tai leidžia teigti, kad teisingas specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų tėvų supratimas apie pagalbos specialistų švietimo įstaigoje veiklą, bendradarbiavimo svarbą su kitais ugdymo dalyviais, įgalina juos nuolat palaikyti glaudžius tarpusavio ryšius, ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių vaiką.

Kaip tėvai apibūdina priimtinausias pedagoginio švietimo formas, atskleidžia 2 lentelė.

2 lentelė. Tėvų nuomonės pasiskirstymas apie priimtinausias pedagoginio švietimo formas

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Priimtinausias pedagoginio švietimo formas	Konsultacijos	„Manau naudingiausia būtų geriau nedažnos, tačiau individualios konsultacijos, būtent apie mūsų vaiką. Suprantu, kad specialistams tai užimtų daugiau laiko, reiktų pažinti kiekvieną vaiką, pateikti siūlymus, skirtus būtent jo ugdymui ir paruošti rekomendacijas kiekvienam. Tačiau manau, kad būtent tai būtų gerokai naudingiau, nei sausa teorija, masiškai žodžiu ar raštu dalinama. Juk kas tinka vienam, nebūtinai tiks kitam“ (A). „Paskaitos, individualios konsultacijos specialistų, diskusijos. Suteiktų dar daugiau žinių apie vaiko problemas ir jų sprendimo būdus. Mano dalyvavimas ugdomosiose veiklose, jei tai vyktų įstaigoje, blaškytų manau vaikus ir tik trukdytų jiems“ (D).
	Individualūs pokalbiai	„Bendros edukacinės veiklos, paskaitos, individualūs pokalbiai. Kodėl taip manau? Nes bendradarbiaujant galime greičiau pasiekti rezultatų“ (B). „Paskaitos, individualios konsultacijos specialistų, diskusijos. Suteiktų dar daugiau žinių apie vaiko problemas ir jų sprendimo būdus. Mano dalyvavimas ugdomosiose veiklose, jei tai vyktų įstaigoje, blaškytų manau vaikus ir tik trukdytų jiems.“ (D)
	Dalyvavimas ugdomosiose veiklose	„Neformali veikla, kai vaikas gali labiau nevaržyti savęs ir tada labiau bus linkęs bendrauti ir dirbti kartu.“ (C) „Mano dalyvavimas ugdomosiose veiklose, jei tai vyktų įstaigoje, blaškytų manau vaikus ir tik trukdytų jiems, bet tai būtų ir labai svarbu man, pamatyti savo vaiką veiklose.“ (D) „Bendros edukacinės veiklos, paskaitos, individualūs pokalbiai. Kodėl taip manau? Nes bendradarbiaujant galime greičiau pasiekti rezultatų, norisi daugiau aktyvių veiklų. To labiausiai norėčiau.“ (B) „Visos, kurios padėtų.“ (E)

Šaltinis: sudaryta pagal autorių atlikto tyrimo duomenis, 2021 m.

Gauti tyrimo duomenys atskleidė, kad tėvams priimtinausias pedagoginio švietimo formas: individualūs pokalbiai, diskusijos, pageidautų aktyvių veiklų, kuriose jie būtų įtraukiami. Labai svarbi ikimokyklinio ugdymo įstaigoje tėvams teikiama specialiojo pedagogo, logopedo individuali konsultacija, aktyvus dalyvavimas tėvų ugdomosiose veiklose, bet „ne sausa teorija.“ Tai labiausiai padeda tėvams suprasti vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius. Vieno informanto teigimu, „...visos, kurios padėtų“. Kasdieninis ir nuolatinis tėvų, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimas, sklandus informacijos valdymas yra pagrindinės kokybiško ir sėkmingo vaiko su specialiaisiais ugdymosi poreikiais ugdymo sąlygos, kai siekiama teigiamų jo augimo, tobulėjimo, ugdymosi pokyčių ir progreso. Formų įvairovė ir tinkamas jų panaudojimas leidžia tėvams ir pedagogams būti aktyviais bendradarbiavimo partneriais (Martišauskienė, 2008). Galima teigti, jog tėvai, auginantys ikimokyklinio amžiaus specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus, labiau pageidauja aktyvių, bendrų edukacinių veiklų, kuriose jie būtų įtraukiami kartu su vaiku. Tokios aktyvios veiklos, leistų tėvams labiau pastebėti vaiko galias ir sunkumus, siekti ugdymo tęstinumo namuose.

Kaip tėvai pasisako apie siūlomas temas vaiko ugdymosi klausimais švietimo įstaigoje, pateikta 3 lentelėje.

3 lentelė. Tėvų nuomonės pasiskirstymas apie siūlomas temas švietimo įstaigoje

Kategorija	Subkategorijos	Irodantys teiginiai
Tėvams siūlomos temos	Bendravimo klausimais	„Auklėtoja pasiūlė susitikti ir pabendrauti vaiko bendravimo klausimais, bet tai nebūna dažnai. Daugiau informaciją teikia specialistai“ (C), (E). „Buvo pasiūlyta pasikalbėti apie vaikų bendravimą su bendraamžiais, kur daugiausia kyla problemų, kai vaikas nenori bendrauti, jam geriau žaisti vienam, kartais ir kiti vaikai nenori jo priimti į žaidimus“ (B).
	Socialinių įgūdžių formavimo klausimais	Kartais auklėtojos siūlo pabendrauti dėl vaikų socialinių įgūdžių formavimo, tai labiau susiję su vaiko bendravimu, kuris pastebimas su kitais vaikais“ (A). „Socialinių įgūdžių formavimo, konfliktų sprendimo klausimais“ (D).
	Vaiko elgesio ir konfliktų sprendimo klausimais	Paskutinės, kurias pamenu, vaiko elgesio ir konfliktų sprendimo klausimais, kuriose buvo tam tikrų patarimų“ (A). „konfliktų sprendimo klausimais, kurie dažnai būna ne tik su grupės vaikais, bet ir namuose“ (D).

Šaltinis: sudaryta pagal autorių atlikto tyrimo duomenis, 2021 m.

Analizuojant gautus tyrimo duomenis pastebėta, jog svarbiausios temos tėvams yra: vaikų bendravimo ypatumai, socialinių įgūdžių formavimas, konfliktų sprendimo būdai, kurios labiausiai padeda atskleisti problemas bendraujant su bendraamžiais, mokytojais, laisvalaikiu bei ugdomosiose veiklose. Visi tėvai (A, D, C,D,E) teigia, kad tokios siūlomos temos yra pačios svarbiausios ir turi įtakos vaiko su specialiaisiais ugdymosi poreikiais pasiekimams. Tėvų nuomone, „...žinios apie tinkamo bendravimo ypatumus leidžia jiems suprasti vaiko raidos ypatumus, skatina pozityvesnę tarpusavio bendravimą ir bendradarbiavimą, padeda vaikui lengviau prisitaikyti ugdymo įstaigoje, jaustis svarbiu bei reikšmingu, geriau sutarti su bendraamžiais.“ Kita vertus, galima sutikti su teiginiu, jog bendradarbiavimas su švietimo įstaiga labiau suaktyvėja, jeigu iškyla vaiko elgesio problemų, suprastėjus ugdymo pasiekimams. Labai svarbu įgalinti įvairiakryptį bendradarbiavimą, kuris leistų atliepti įvairesnių temų poreikį tėvams bei labiau sustiprintų tėvų partnerystę su mokytojais sprendžiant vaiko ugdymo problemas.

Kaip interviu dalyviai apibūdina temas, kurios pagilintų jų žinias apie vaiko ugdymąsi, pateikta 4 lentelėje.

4 lentelė Tėvų nuomonės pasiskirstymas apie dažniausiai siūlomas temas, kurios pagilintų jų žinias apie vaiko ugdymąsi

Kategorija	Subkategorijos	Irodantys teiginiai
Dažniausiai siūlomos temos, kurios pagilintų tėvų žinias apie vaiko ugdymąsi	Elgesio sunkumai	„Elgesys su bendraamžiais ir suaugusiais, deramo elgesio formavimas, kuris palengvintų vaiko bendravimą, tobulintų bendravimo gebėjimus“ (A). „Gero elgesio formavimas, konfliktų sprendimas, kuris būna su tėvais, su auklėtoja, su kitais vaikais. Kaip reikėtų elgtis tam tikrais atvejais“ (B). „Elgesys su bendraamžiais, kodėl sunku vaikui dalintis žaislais su kitais vaikais, nes tai lemia jo elgesį, kontroliuoti elgesį, jeigu kažkas nepatinka“ (C).
	Bendravimo ypatumai	„Taip pat būtų gerai sužinoti daugiau apie vaikų bendravimą su bendraamžiais, nes sunku įsitraukti į žaidimus, žaisti, dalyvauti grupiniuose užsiėmimuose“ (A). „Norėčiau temų apie bendravimą, apie kurį daug rašoma, galima rasti internete, bet norisi patarimų, pasiūlymų, kuriuos galėtų dažniau pateikti specialistai, nebūtinai jie turi būti darželio, galėtų atvykti iš kitų įstaigų“ (B).
	Kalbinių gebėjimų ugdymas	„Norėčiau išgirsti, kaip lavinti vaiko kalbėjimą, kokius pratimus, užduotis galime atlikti kartu su vaiku. Tai galbūt leistų labiau tobulinti vaiko kalbą Viskas, kas susiję su kalbos lavinimu ir raida“ (C). „Man labiausiai rūpi temos vaiko kalbos formavimo klausimais, nes vaikas turi sunkumų su kalba, o tai apsunkina jo bendravimą su kitais vaikais, su suaugusiais, kaip lavinti vaiko kalbėjimą, kaip atpažinti vaiko raidos ypatumus, jų gebėjimus...“ (D).

Šaltinis: sudaryta pagal autorių atlikto tyrimo duomenis, 2021 m.

Analizuojant gautus duomenis pastebėta (4 lentelė), jog informantų atsakymai pasiskirstė į tris grupes. Vieni nori daugiau sužinoti apie vaiko emocijų valdymą ir elgesio sunkumus, kiti apie vaikų

bendravimą su bendraamžiais. Taip pat tėvams svarbi tema vaiko kalbinių gebėjimų klausimais. Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų tėvus baugina mintis, ar jų vaikas gebės suprasti bei dalyvauti ugdomosiose veiklose taip pat kaip kiti grupės vaikai, draugauti su bendraamžiais, ar nebus pamirštas, ypatingai ugdymo procese. Tėvams svarbu, ar jų vaikas taps pakankamai savarankiška asmenybe. Apklausa atskleidė, kad tėvams nepakanka pedagoginių-psichologinių žinių apie jų vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius ir ugdymą. Su kokiais sunkumais susiduria tėvai, siekdami gauti išsamesnės informacijos apie vaiko poreikius, ugdymo ypatumus iš pedagogų ar kitų švietimo pagalbos specialistų? Interviu tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad tėvai (A), (B), (C),(D), (E) nesusiduria su sunkumais „...nesusiduriame, visada gauname atsakymus į visus rūpimus klausimus“, „...jokių sunkumų“. Kai kuriems tėvams trūksta laiko „...kokybiškam pokalbiui reikia skirti laiko. „...manau asmeniniai ir bendri susirinkimai labai padėtų“.

Ko tikėjosi tėvai (kokios pagalbos, žinių ir pan.) iš ugdymo įstaigos administracijos ir joje dirbančių pedagogų bei švietimo pagalbos specialistų, kokią pagalbą jiems ir vaikui suteikė ugdymo įstaigos darbuotojai pateikta 5 lentelėje.

5 lentelė. Tėvų nuomonės pasiskirstymas apie lūkesčius dėl pagalbos iš ugdymo įstaigos

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Tėvų lūkesčiai dėl teikiamos pagalbos švietimo įstaigoje	Ugdymo dalyvių pagalba	„Tikėjomės, kad padės pašalinti vaiko turimas spragas ir jie tai padarė. Kalba susitvarkė. Vaikas tapo drąsus, savimi pasitikintis, komunikabilus, domisi įvairiais dalykais, žodynas labai platus. O mus gal tiesiog nuramino, kad viskas bus gerai, negąsdino, nenuteikė blogai, padėjo susivokti, kad būna ir didesnių bėdų, kad vaiko blogai tariamas garsas – nėra pasaulio pabaiga.“ (D). „Suteikė labai didelę pagalbą ir jaučiasi labai didele pažanga. Gavome daugiau, nei galėjome tikėtis“ (E). „Visokeriopą pagalbą vaikas gauna toje įstaigoje, yra labai malonu kad per 7 mėnesius vaiko raida ženkliai pagerėjo“ (C).
	Specialistų pagalba	„Specialistai suteikia visokeriopą pagalbą. Gavome ir gauname daugiau, nei galėjome tikėtis. Esame labai jiems dėkingi“ (E). „Tikėjausi logoterapeuto paslaugų“ (B).

Šaltinis: sudaryta pagal autorių atlikto tyrimo duomenis, 2021m.

Gauti tyrimo duomenys atskleidė, kad tėvai gavo pagalbos iš ugdymo įstaigos, net daugiau nei tikėjosi, „...specialistai suteikia visokeriopą pagalbą. Gavome ir gauname daugiau, nei galėjome tikėtis. Esame labai jiems dėkingi“, „... įvairiapusę pagalbą vaikas gauna toje įstaigoje, yra labai malonu kad per 7 mėnesius vaiko raida ženkliai pagerėjo“ Tėvai džiaugiasi, kad švietimo įstaigos logopedai padeda koreguoti vaiko kalbos ir kalbėjimo turimas sutrikimus. „Vaikas tampa drąsesnis, labiau pasitikintis savimi.“ Tai tėvus nuteikia pozityviam bendravimui ir bendradarbiavimui su ugdymo dalyviais.

Kokios pagalbos ikimokyklinio ugdymo įstaiga nesuteikė, kokios pagalbos, žinių ir pan. norėtų gauti apie jų vaiko ugdymo ypatumus bei poreikius, pedagoginį švietimą iš ugdymo įstaigoje dirbančių: administracijos atstovų, pedagogų ar švietimo pagalbos specialistų, pateikta 6 lentelėje. Interviu metu paaiškėjo, tėvai norėtų, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigoje būtų įvairių specialistų, kurie galėtų jų vaikams suteikti reikiamą pagalbą: kaip ergoterapijos, kinezioterapijos specialistų. Smulkiosios motorikos lavinimui, judesio-sensorikos lavinimui, daugiau valandų ugdymui būtų skirtą specialiajam pedagogui, psichologui, logopedui. Iš ikimokyklinio ugdymo įstaigos dirbančių administracijos atstovų, pedagogų ar švietimo pagalbos specialistų gauna atsakymus į visus pateiktus klausimus. „... į visus klausimus gauname atsakymus, reikia tik klausti“ (D). „...gavome visą pagalbą“ (E).

6 lentelė. Tėvų nuomonės pasiskirstymas apie nesuteiktą bei norimą pagalbą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Tėvų nuomonės pasiskirstymas apie nesuteiktą bei norimą pagalbą	Specialistų pagalba	<p>„Jei žinočiau, kokią dar pagalbą mums galėtų suteikti, galėčiau atsakyti. Šiai dienai mano žiniomis gauname viską, ko mums reikia, gal tik kaip ankstesniame klausime rašiau – idealu būtų, kad būtų galimybė daugiau tam tikrų specialistų laiko – pvz mūsų atveju – ergoterapija, smulkiosios motorikos lavinimui.“ (A)</p> <p>c) „Įstaiga galėtų skirti daugiau specialistu ir daugiau valandų dirbti su vaikais, šiaip gaunam logopedo ir spec.pedagogo pagalbą. galėtų skirti visa paketa tarkim specialistu [psichologas, ergoterapiautas, logopedas, spec. pedagogas, gal net kinezeterapiautas], nes manau kuo daugiau bus dirbama su vaikas tuo labiau bus matyti rezultatai, o dabar dažnas tėvas veda savo vaikus papildomai pas specialistus privačiai“ (C).</p> <p>„Galėtų būti ergoterapeutu, judesio - sensorikos mokytojų“ (B).</p>
	Metodinės žinios	<p>„Norėtųsi žinoti kokios metodikos taikomos ir kaip konkrečiai naudojamos. Norėtųsi aktyviau dalyvauti lavinime, pritaikyti tą patį namuose“ (B).</p>
	Suteikta pagalba	<p>„Į visus klausimus gauname atsakymus, reikia tik klausti.“ (D)</p> <p>„Gavome visą pagalbą“ (E).</p>

Šaltinis: sudaryta pagal autorių atlikto tyrimo duomenis, 2021 m.

Buvo pasidomėta, ar patys tėvai rodo iniciatyvą, užmegzdami bendradarbiavimo santykius su ikimokyklinio ugdymo įstaiga, gal norėtų didesnės iniciatyvos iš pedagogų pusės?

Informantų vertinimu, jų, kaip tėvų iniciatyvos pakanka. „...manau, kad rodau, gal kartais net per daug. Bet tikiu, kad šiai dienai iniciatyvų pakanka“, „... visaip būna, bet dažniausiai aš“. Jie norėtų daugiau iniciatyvos iš pedagogų. „...žinoma, būtų gerai, jei ir iš pedagogų pusės būtų daugiau iniciatyvos, tarkim, paskutinį mėnesio penktadienį pedagogas skambučiu, el. laišku ar tiesiog gyvai susitikus, suteikia visą informaciją apie vaiko pasiekimus ar ugdymo spragas“. Pedagogai ir tėvai neturėtų laukti, kol viena ar kita ugdymo dalyvių grupė žengs pirmą žingsnį, bet patys jį žengtų: eitų bendravimo link, ieškotų kontakto. Gauti tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad ikimokyklinio ugdymo įstaiga turėtų eiti nuo abipusio atvirumo ir keitimosi informacija santykio link dialogu grįstos partnerystės su mokytojais ir tėvais.

Išvados

1. Teoriniame lygmenyje tėvų ir mokytojų bendradarbiavimas, grįstas abipuse partneryste yra reikalingas ir reikšmingas vaikui su specialiaisiais ugdymosi poreikiais, kuris aprėpia suinteresuotus ugdymo dalyvius, galinčius nulemti ugdymo proceso sėkmingumą. Šiandien ikimokyklinio ugdymo įstaigos labiau turėtų eiti nuo abipusio atvirumo ir keitimosi informacija santykio link dialogu grįstos partnerystės su tėvais, o tėvai taip pat siektų su mokytojais geranoriškai derinti savo požiūrius į specialiųjų ugdymosi poreikių vaiko ugdymą, tartųsi dėl jo poreikių tenkinimo formų (diskusijų, praktinių pavyzdžių pateikimo, dalyvavimo ugdymosi veiklose ir kt.), būdų ugdytinio gerovės labui. Partnerystė – ugdymo dalyviai (tėvai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai ir kt.) yra atviri vieni kitiems, geranoriškai derina savo požiūrius siekiant kokybiško specialiųjų ugdymosi poreikių vaiko ugdymo bei pagalbos. Geras bendravimas ir tarpusavio ryšys yra esminis tikros partnerystės bruožas.

2. Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų tėvų požiūriu, poreikis pedagoginiam švietimui siekiant partnerystės yra aktualus, tačiau labai dažnai jis suprantamas kaip tradicinis informavimas apie specialiųjų ugdymosi poreikių vaiką, jo galias ir sunkumus, o ne bendrų veiklų organizavimas, grįstas dialogiškumu ir refleksija. Visiems tėvams priimtinausios pedagoginio švietimo formos yra individualūs pokalbiai su švietimo pagalbos specialistais (specialiuoju pedagogu, logopedu) ir jų konsultacijos. Galima teigti, jog vyksta nuolatinė tėvų komunikacija su pedagogais, tačiau jiems labai trūksta nuoseklesnės informacijos apie vaiko pasiekimus, vaiko savijautą, praktinių patarimų. Dažniausiai taikomos pedagoginio švietimo formos – individualūs pokalbiai, konsultacijos, kurios padeda suprasti bei atpažinti specialiųjų ugdymosi poreikio vaikų galias ir ugdymosi sunkumus.

Poreikis bendradarbiauti, kuris būtų paremtas partneryste yra didžiulis, tačiau tėvai pageidautų iš pedagogų daugiau iniciatyvos. Tik intensyvus bendradarbiavimas ir partnerystė su mokytojais gali užtikrinti kokybišką specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų ugdymą.

Literatūra

1. Burvytė, S. (2013). Šeimos ir ikimokyklinių ugdymo institucijų bendradarbiavimas: pozityvios tėvystės skatinimo aspektas. *Socialinis ugdymas*, nr. 3, Vol. 35. P. 122 – 136.
2. Braslauskienė, R., Jonutytė, I. (2005). Vaikų agresyvaus elgesio prevencija ugdymo institucijose. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
3. Gelžinytė, I., Bagdonas, A. (2016). Šeimų, auginančių 4-5 vaikus, dalyvavimas ugdomojoje veikloje. *Tarptautinė mokslinė konferencija. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika*, p. 70-75.
4. Gustaitienė, I., Širiakovienė, A. (2020). Priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų bendravimas ir bendradarbiavimas (Kauno miesto atvejis). *Jaunųjų mokslininkų darbai*, nr. 50 (I). P. 6-13.
5. Kovienė, S. (2017). Tėvų švietimas ikimokyklinėse ugdymo įstaigose: lūkesčiai ir realybė. *Andragogika*, nr. 1 (8). P. 147-158.
6. Kovienė, S. (2017). Tėvų įsitraukimas į ikimokyklinės ugdymo įstaigos veiklą: tėvų nuomonė. *Švietimas, politika, vadyba*, nr. 9 (2), p. 76-88.
7. Leliūgienė, I., Simanavičiūtė, I. (2010). Pedagoginis tėvų švietimas kaip sėkmingos vaikų socializacijos prielaida. *Socialinis darbas*, nr. 9 ,(1). P. 114-121.
8. Mahmood, S. (2013). First-Year Preschool and Kindergarten Teachers: challenges of working with parents. *School community journal* Vol. 23, no. 2, 55-60.
9. Martišauskienė, D. (2008). Pedagogų ir tėvų nuostatos į ikimokyklinio ugdymo tikslus, formas, metodus (atvejo analizė). *Jaunųjų mokslininkų darbai*, nr. 4 (20), p.186-191.
10. Martišauskienė, D., Trakšėlys, K. (2017). Švietimo paslaugų kokybės valdymo vertinimas. Tėvų požiūris. *Tiltai*, nr. 2, p.103-118.
11. Nihat, S.S., Oguz, G. (2013). Primary school students'parents' level of involvement into their children's education. *Educational sciences: theory and practice*, Vol. 13, no.2, 1006 -1011.
12. Pretis, M. (2011). Meeting the needs of parents in early childhood intervention: the educational partnership with parents – good practice and challenges. *Journal of policy and practice in intellectual disabilities*. Vol. no.2, 73-76.
13. Šilenienė, B., Širiakovienė, A. (2018). Pradinių klasių mokytojų ir mokinių tėvų požiūris į tarpusavio bendradarbiavimą. *Švietimas, politika, kokybė.*, nr.1, vol. 10, p.8-25.
14. Trakšėlys, K. (2010). Tėvų įtraukimas į aplinkos pedagogizavimą taikant andragogines sistemas. *Socialinių mokslų studijos*, 4 (8), p. 57-68.
15. Valantinas, A. (2015). Kaip bendradarbiauti su tėvais ir kitais ugdytojais siekiant vaiko ugdymosi pažangos. *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*, p.2-4. (žiūrėta 2021, rugsėjo24d.) Prieiga per internetą: https://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir1049/dir52/dir2/17_0.php.
16. Valantinas, A., Čiuladienė, G. (2013). Tėvų įsitraukimo į mokyklos gyvenimą, mokymosi pasiekimų ir mokytojo darbo vertinimo sąsajos. *Socialinis darbas*, nr. 12 (2), p. 308-318.

EDUCATIONAL FOR PARENTS WITH PRESCHOOL CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS AIMING AT WORKING IN PARTNERSHIP WITH EDUCATORS

Jūratė Klizaitė, Aniuta Varneckienė, Aurelija Valaitienė

Summary

Recently, more and more general education institutions are attended by children with special educational needs. This obliges both the educational institution and the parents to become two institutions that constantly interact and complement each other, allowing the successful implementation of educational goals. Today, educational institutions should move more from the relationship of mutual openness and exchange of information to a dialogue-based partnership with parents, and parents should also seek to combine their views on the child's education with educators benevolently, to discuss ways and

means of meeting their needs. Partnership - educational participants (parents, educators) are open to each other, benevolently coordinate their approaches to the education of a child with special educational needs, consult on educational goals, ways to meet his needs. A number of problematic aspects emerge by delving into the topicalities of pedagogical education of parents raising children with special educational needs to achieve dialogue-based cooperation. There is a tendency that educators working with children with special educational needs do not always focus on their parents as partners, do not apply significant forms of cooperation to this group, at the same time reduce parental participation in the educational process, opportunities for cooperation and its effectiveness. Traditional forms of informing parents prevail: joint meetings, individual conversations with the group educator, and information is provided on the notice board. Educators working with children with special educational needs do not always focus on their parents as partners, sometimes offering only insignificant areas of collaboration, thus narrowing parental involvement, collaboration opportunities, and its effectiveness. Parents and educators usually communicate during conversations when they bring or pick up children.

The problem of the research: How is going the pedagogical education of parents raising preschool children with special educational needs in partnership with educators?

The object of the research is pedagogical education of parents in order to achieve a partnership with educators.

The aim of the research is to analyse the pedagogical education of parents raising preschool children with special educational needs in order to achieve a partnership with educators.

Research tasks:

1. To reveal the pedagogical education of parents raising preschool children with special educational needs by means of theoretical analysis in order to achieve a partnership with educators.

2. To investigate the attitude of parents of children with special educational needs of preschool age to pedagogical education by means of an interview analysis.

Research methods: 1) analysis of scientific literature, 2) oral survey using a semi-structured interview. Data were processed using qualitative content analysis.

From the point of view of parents who raise children with special educational needs, the need for pedagogical education for partnership is relevant, but it is often understood as their traditional information about the child's education, rather than the organization of joint activities based on dialogue and reflection. The most acceptable forms of pedagogical education for all parents are individual conversations with educational support specialists and their consultations. It can be stated that there is constant communication of parents with educators, but they are still lacking in more consistent information about the child's achievements, the child's well-being, practical advices. The most commonly used forms of pedagogical education are individual conversations, consultations, and positive parenting groups, which help to understand, recognize and correct a child's misbehaviour. The need for cooperation based on partnership is vast, but parents would like more initiative from educators. Only intensive cooperation and partnership with educators can ensure the quality education of a child with special educational needs.

Keywords: children with special educational needs, family, pedagogical education of parents, partnership.